

ΙΩΑΝΝΗΣ Π.ΜΕΤΑΞΑΣ

Στριατιωτικός-Πολιτικός ηγέτης-Άνθρωπος του Πνεύματος
Ιθάκη 14 Απριλίου 1871 - Κηφισιά 29 Ιανουαρίου 1941

A handwritten signature in cursive script, appearing to read "Metaxas".

www.ioannismetaxas.gr

Ιωάννης Μεταξάς,
Λόγοι και Σκέψεις 1936-1941,
Αθήναι: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΚΟΒΟΣΤΗ. τομ.Α, σελ 44

ΛΟΓΟΣ ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣ
ΕΙΣ ΤΟ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ
(2 Οκτωβρίου 1936)

Μὲ ἀπειρη̄ χαρὰ καὶ μὲ μεγαλύτερη̄ ἀκόμα ὑπερηφάνεια, σὲ δέπτω, λαὸς Ἀθηνῶν, λαὸς τοῦ Πειραιῶς, λαὸς τῶν περιχώρων, Ἐλληνικὲ Λαέ, συγκεντρωμένον εἰς μίαν τόσον ἀπέραντον συγκέντρωσιν, ποὺ εἶναι ἀλγήθεια ἡ πρώτη συγκέντρωσις ποὺ γίνεται μόνον καὶ μόνον γιὰ τὴν Ἐλλάδα καὶ δῆτα δὲλτα κόμματα.

Τὸ σημερινὸν θέαμα, πολίται "Ἐλληνες, τὸ καταλαβαίνετε δῆλοι σας καὶ τὸ δέπτετε, πόσον ἥτανε ἀσυνήθιστο διὰ τὴν Ἐλλάδα.

Καὶ εἰμι ἀκόμα γεράτος χαρὰ καὶ γεμάτος ἀπὸ συγκίνησιν, διότι μὲ μιὰ τέτοια σὲ πυκνὲς μᾶζες, σὲ μυριάδες πολέες, ἐθνικήν συγκέντρωσιν, ἔλθει, λαὸς τῆς πρωτευόσης, λαὸς τοῦ πρώτου ἐμπορικοῦ λιμένος τῆς Ἐλλάδος, λαὸς ποὺ μοχθεῖται στὴ γῆ τῶν περιχώρων, μαζὶ μὲ τὴ γνώμη καὶ τὴν πεποίθησι δῆλοι τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ, διὰ νὰ μοῦ ἔχραστης καὶ πάλιν ὡς σύνολον πλέον τὴν ἐμπιστούσην σου, διὰ νὰ διατρανόσῃς τὴν πεποίθησιν δῆλοι τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ στὴ Μεταβολὴ τῆς 4 Αὐγούστου. Λέγω ὡς «σύνολον», διότι ἀπὸ δύο καὶ ἄντερασα, ἀπὸ χωριά, ἀπὸ πόλεις, ἀπὸ μοναχούς ἀνθρώπους, ἀπὸ γέροντας καὶ νέους, ἀπὸ ἐμπόρους καὶ διοικητάνους, ἀπὸ ἀληθινούς διανοούμενους καὶ ἀποτίμησας, ἀπὸ ἀργάτας, ἀπὸ γεωργούς, ἀπὸ γυναικας καὶ ἀπὸ παιδιά ἀκόμη, τὰ ἴδια λόγια ἀκουσα.

«Τράβα ἐμπρός. Είμαστε μαζὶ σου!»

Καὶ τραβάμε ἐμπρός δῆλοι μαζὶ, ὡς ἔνα σύνολον, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς δὲλγυσς ἔκεινους ποὺ εἴτε δῆγγοι, εἴτε ὑπηρέται τοῦ κακοῦ παρελθόντος, δὲν θέλουν ἀκόμη γά καταλάδουν δῆται οἱ καιροὶ ἀλλαζαν, δῆται ἐπιστροφὴ πρὸς τὰ δέπισα δὲν εἶναι δυνατή πλέον, καὶ δῆται ἡ Ἐλλὰς μίαν καὶ μόνην διέξοδον δέχει: Νὰ τραβήξῃ ἐμπρός, ἀποφασισμένη γά φέρη εἰς πέρας τὸ κοινὸν ἔργον, τὴν ἀναγέννησιν τῆς.

"Οτις εἰς τοῦτο εἰμι ἀποφασισμένος, τὸ αἰσθάνεσθε δῆλοι καλά. Δέντε δέρη τὸ τιμόνι, διὰ νὰ τὸ ἀφήσω μπροστὰ σὲ διοικητή ποτε ἀπειλή. Τὸ τιμόνι θὰ τὸ κρατήσω γερά στὰ χέρια μου, διότι αἰσθάνομαι πόσον μεγάλη εἶναι ἡ εὐθύνη μου ἀπέναντι τοῦ λαοῦ, ἀπέναντι τοῦ "Ἐθνους μας καὶ τῆς Ιστορίας του, αἰσθάνομαι πόσον μεγάλη εἶναι ἡ εὐθύνη μου καὶ ἀπέναντι ἔκεινου ποὺ μοῦ τὸ ἀνεπιστέθη διὰ νὰ τὸ κρατήσω ἀτράπαντα τὰς ὑπεύθυνος εἰς δλα.

Ζῶμεν δῆλοι εἰς τὴν Ἐλλάδα καὶ δὲν εἶναι ἀνάγκη γά σᾶς ποὺ μὲ πολλὰ λόγια εἰς πολὺν θέσιν εὑρήκε τὸν τόπον μας ἡ Μεταβολὴ τῆς 4 Αὐγούστου. Τὸν κίνδυνον τὸν ἀσθάνεσθε δῆλοι σας ἀπὸ πολὺν καιρὸν καὶ ἔδειπνατε δῆλοι σας τὸν μοιραίον κατήφορον εἰς τὸν διοίσον ἐκυλιδύμεθα καὶ ἡ ἀγωνία σας εἶχε

μεγαλώσει καὶ ἔφθάσατε σὲ ἀπελπισία διὰ τὸ κατάντυμα τῆς Ἐλλάδος, διότι δὲν ἔδειπνατε πλέον σωτηρία.

"Ο κομμουνιστικὸς κίνδυνος, ἐνιώθατε δῆλοι σας, δῆται δὲν ἡτο φάντασμα, ἢτο πραγματικότης. Συγά σιγά καὶ ὑπουλα δῆταισιος ἔχθρος ἐπροσχωροῦσε μέσα στὸ σχολεῖο, μέσα στὸν στρατώνα, μέσα στὸ ἐργοστάσιο, μέσα στὸ σπίτι μας. Ἐπροσχωροῦσε καὶ ἀπειλοῦσε νὰ συντρίψῃ τὰ πάντα, νὰ γελοιοποιήσῃ τὴν θρησκεία, νὰ διαλύσῃ τὴν οἰκογένεια, νὰ καταρρακώσῃ τὴν πατρίδα. "Ἄν ήσαν τρέλλοι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ δῆται, δὲν τὸ ξέρω. Ἐκείνο ποὺ ζέρω είναι, δῆται δέχαν δργανα μιᾶς διεθνοῦς κινήσεως καὶ αἱ ἐνέργειαι τῶν δὲν ίσχαιναν ἀπὸ καμιὰ δισταρικὴ ἀνάγκη τῆς Ἐλλάδος, ἀλλ' ἐκανονίζοντο ἀπ' ξένω, ἀπὸ τὰ διεθνῆ τῶν κέντρων. Μέσα στὴ γενικὴ ἀνατροπή, ποὺ λογάριαζε δῆ κομμουνισμός, ἡ Ἐλλὰς ἡτο ἔνα κομμάτι τοῦ μεγάλου παιγνιδιοῦ, ποὺ ἔπρεπε νὰ θυσιασθῇ στὴν ὥρα του, χάριν τῆς γενικῆς καταστροφῆς. Καὶ δῆ ὥρα, ποὺ είχεν δρισθῇ διὰ τὴν Ἐλλάδα, ἡτο δῆ 5 Αὐγούστου. Ἐμεῖς μάζα μέρα πρίν, τὴν 4 Αὐγούστου, τοὺς ἐπρολάβαμε. Δὲν σᾶς ἔμεινεν ἀμφιβολία διὰ τὸν κίνδυνον ποὺ είχατε διατρέξει. Ἐδέλεπατε μπροστά σας νὰ παῖξεται τὸ παιγνίδι δὲλχαληρο. Διὰ τοῦτο είχαν νεκρωθῆ ἀλλ' ἐργασιαὶ στὴν Ἐλλάδα καὶ πολλοὶ πολίται ἐφευγαν ἀπὸ τὰ δορεινὰ διαμερίσματα τῆς διὰ νὰ εὔρουν καταφύγιον ἀλλοῦ, φανταζόμενοι, δῆται μποροῦν νὰ ἀποφύγουν τὸν φοβερὸν κίνδυνον, τὴν γενικὴν καταστροφήν, δηποτε καὶ ἄντερασα. "Άλλα τοῦτο δὲν θὰ ἡτο δυνατόν. "Ιδετε τὴν Ἱσπανίαν, ἔνα "Ἐθνος Ιστορικόν, γενναλον, καὶ ὑπερήφανον, διὰ νὰ ἀναλογισθῆται τὶ θὰ ἀνέμενε τὴν φωτιὴν Ἐλλάδα.

"Ἀπὸ τὸν διεθνὸν αὐτὸν σᾶς ἔγλωττασεν δῆ 4 Αὐγούστου.

"Ἀπὸ τὴν συμφορὰν αὐτῆς, Ἐλληνικὲ Λαέ, δὲν ίμποροῦσαν νὰ σὲ γλυτώσουν τὰ κόμματα.

Τὰ κόμματα είχαν γηράσει πλέον καὶ ἔχαντεληθῆ μέσα σὲ μαχρής ἀκαταπάστους δισταρικὰς διαμάχας, αἱ δόποιαι είχαν κατασπαταλήσει καὶ πάντα δῆται καλλὸν ὑπῆρχεν ἀπὸ τοὺς ἀρχικοὺς δημιουργούς των. "Ησαν πλέον ὁργανισμοὶ νεκροὶ. Δὲν ἔδειπνα πλέον παρὰ φῆφους, δὲν ἔδειπνα παρὰ πῶς θὰ κερδίσουν φῆφους μὲ δοπιοδήποτε μέσον καὶ μὲ δοπιαδήποτε θυσία. Δὲν ἔνδιεφέροντο διὰ τὴν ποιότητα τῶν φῆφων. "Αδιαφοροῦσαν ἄν ήσαν αἱ φῆφοι αὐτοί, φῆφοι κομμουνιστῶν, φῆφοι ἐκμεταλλευτῶν τοῦ δημητρούς χρήματος, φῆφοι ἀπάτριδων. "Ολοὶ τὸ δίδιο ήσαν. "Αρκεῖ δῆλοι μαζὶ μὲ τὰς φῆφους τῶν τιμών ἀνθρώπων νὰ τοὺς ἔδιδαν ἀριθμητικῶς τὴν ἔξουσίαν.

Λέει καὶ είχαν προαισθανθῆ τὸ τέλος των καὶ ὑπέσχοντο σὲ δῆλους τὰ πάντα. Στὸν ἔνα θέσιν, στὸν ἀλλον διορισμόν, στὸν ἀλλον ἐπιχειρήσεις, εἰς ἀλλον παραβάσεις τῶν νόμων, εἰς ἀλλον προνόμια καὶ δικαιώσεις, εἰς τὸν ἀργάτην μεγάλα ημερομίσθια, εἰς τὸν ἀργόδότην πόλεμον κατά τοῦ κομμουνισμοῦ, εἰς τὸν κομμουνισμὸν πόλεμον κατά τοῦ ἀργοδότου. "Όλα διὰ τὴν φῆφον. Καὶ μέσα στὸ κυνήγημα αὐτὸν τὴν φῆφον ἔσθήνετο τὸ σύνολον, ἔσθήνετο ἡ Πατρίς. Δὲν λέγω δῆται μεταξὺ αὐτῶν δὲν ὑπῆρχαν καὶ τίμοις ἀνθρωποι. "Τηρη-

χαν. "Άλλα και αυτών η καλή διάθεσις έσπύνετο μπροστά στην άνάγκη του χυνηγητού της φήμου.

"Άλλα, "Ελληνες, τὸ κυνηγητὸ αὐτὸ ήτο δράμα δλόκληρο διὰ τὴν ταλαιπωρη Ἑλλάδα. Τὸ κυνηγητὸ αὐτὸ ἐπλήρωνε δ δημόσιος προσπολογίσμος μὲ δισεκατομμύρια, ἐπλήρωνε δηλαδὴ δ λαὸς μὲ τοὺς φόρους του, μὲ τὸν ίδρωτα του, μὲ τὸ αἷμα του, και η ἐλληνικὴ κοινωνία μὲ τὴν διαφθορὰ ποὺ τῆς προξενοῦσαν.

"Η Βουλὴ, πολίται τῆς Ἑλλάδος, είχε μεταβληθῆ σε αἴθουσα δπου, δυστυχῶς, τὰ ιερώτερα τῆς Πατρίδος είχαν καταγήσεις ἀντικείμενον κοιματικῶν συμβιβασμῶν. Μέσα σε καπνούς, σε καρέδες και τρομακτικὴ ἀδιαφορία, μέση σε μιὰ ἀγρῆ κατάστασι προσεφέροντο τὰ πολυτιμότερα τῆς Ἑλλάδος. "Οσοι ἀπὸ σᾶς είχατε τὴν κακὴ τύχη νὰ παρευρεθῆτε ποτὲ σε συνεδρίασι τῆς Βουλῆς, στὰ θεωρεῖα κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια, μὴ μοῦ πῆτε διὰ δὲν φύγατε ἀγδιαστέμενοι ἀπὸ τὴν κατάστασι της. "Ακόμα, μὴ μοῦ ποῦν σὲ τίμοι αἱδρες, ποὺ ήσαν κατὰ καιρούς μέλη τῆς Βουλῆς, διὰ δὲν ἀπέστρεψαν τὸ πρόσωπόν των ἀπὸ ἔντροπήν και ἀγρίαν και δὲν ἔσπευσαν νὰ φύγουν, διότι δὲν βαστοῦσαν πλέον νὰ διέπουν τὴ σπιλα της.

Μάλιστα, πολίται "Ελληνες, είχε σαπίσει δ κοινοβούλευτισμός. Μαζὶ μὲ τὸ γῆρας του προσετέθη και η μετάγιας τοῦ κομμουνιστικοῦ αἵματος, τοῦ τόσου δραστικὰ δηλητηριώδους αὐτοῦ αἵματος και τοῦ ἔφερε μιὰ ὥρα ἀρχύτερα τὸ θάνατο του. Δὲν ἡμίπορούσες, πολίται τῆς Ἑλλάδος, νὰ μεταδῆσης σὲ κανένα δημόσιον γραφεῖον νὰ ζητήσῃς τὸ δίκαιο σου, δὲν δὲν σὲ συνάδεις δ κομματάρχης, πρὸς τὸν ὅποιον θὰ είχες ὑποδούλωθή ἀπὸ πρὶν και στὸν ὅποιον ἔδιδες πολλὲς φορὲς και χαρτὶ ποὺ τοῦ ὡρκίζεσσι διὰ τὴν ὑποδούλωσιν σου. Δὲν ἡμίπορούσες νὰ είσαι δημόσιος ὑπάλληλος, ἀν δὲν ὑπέκυπτες στὴ δία και στὴ δεσποτεῖα τοῦ κομματάρχου, διότι ἀλλιώς «δέν θὰ ήσο δικός του» και δὲν θὰ είχες θέσιν παρὰ εἰς τὰ πέρατα τῆς Ἑλλάδος, ἀν δὲν ξανας και τὸ φωμὶ σου. Τὰ δργανα τῆς δημοσίας ἀσφαλείας ήσαν ὑπὸ τὰς διαταγὰς και τοῦ μικροτέρου κομματάρχου τοῦ μικροτέρου δῆμου.

Κόπιασε τότε ἐσύ δ μικρὸς χωρικός, δ μικρὸς ἐπιτηδευματίας, δ μικρὸς χειροτέχνης, δ μικρὸς ἔμπορος, δ φτωχὸς ἐργάτης, κόπιασε νὰ παραπονεθῆς διὰ τὴν ἀδικίαν ποὺ σοῦ κάνανε.

"Ετοι ἀναγκασθήκατε και σεῖς, "Ελληνες πολίται, νὰ μάθετε νὰ ζητᾶτε και ἀδικα και παράνομα πράγματα, ἀφοῦ σᾶς τὰ κατώρθωνε δ κομματάρχης.

"Εσένα δέ, ἐργάτη, και δταν ἀκόμη ἀπελάμδανες τὸ φωμὶ σου και ήσο εύχαριστημένος, σοῦ ἔκοπε τὸ ἡμερομίσθιο δ κομμουνιστῆς ως ἔρανο διὰ τοὺς ἀνατρεπτικούς του σκοπούς και σὲ ἔδισζε και σὲ ἀπεργίας και σὲ ταραχάς, κόδοντας τὸ φωμὶ σου και φοβερήζοντας ἐσένα τὸ φτωχὸ σίκογενειάρχη, τὸν προστάτη γυναικὸς και παιδιῶν, διε, ἀν δὲν ὑπακούστης, θὰ σὲ σηήσῃς ἀπὸ τὰ σωματεῖα του, διὰ νὰ μὴ μπορῇς ποτὲ νὰ θρησκευασθεῖς.

Kai Εῆσες, Έλληνικὲ Λαέ, ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴ διπλῆ αὐτὴ τυραννία τοῦ

κομματάρχου και τοῦ κομμουνισμοῦ, ποὺ σοῦ έλεγχαν διὰ διὰ πρέπει νὰ οῆς διὰ νὰ είσαι ἐλεύθερος.

Καὶ εἰς τὸ τέλος τὰ κόμματα σὲ παρέδωκαν, ἀλλα μὲν ἐπισήμως, ἀλλα δὲ ἀνεπισήμως, εἰς τὸν κομμουνισμόν, διὰ νὰ ἔχῃς... μεγαλύτερη ἐλεύθερία!!!

"Απὸ αὐτὴ τὴ διπλὴ τυραννία, ποὺ σοῦ είχε ἀφαιρέσει κάθε αἰσθημα πατριωτισμοῦ, κάθε αἰσθημα δξιοπρεπείας, ποὺ σὲ είχε ρίξει σὲ τελεία ἀπόγνωσι και ἀπογοήτευσι, ὅστε — μη τὸ ἀρνηθῆς — νὰ βαρεθῆς και τὸν ἔσωτό σου ἀκόμα και γὰ ζητῆς περιπέτειες καταστρεπτικές και διὰ τὸν ἔσωτό σου ἀκόμη, σὲ ἐλεύθερωσαμενοὺς ήμεις.

"Ἐάν εὐθὺς μετὰ τὴν 4 Αύγουστου ησθάνθητε δλοις σας γενικήν ἀνακούφισιν, τοῦτο δρείλεται εἰς τὸ διὰ αἰσθανθήκατε διαθήκης διὰ πηγλάγητες ἀπὸ τὸ δάρος τῆς διπλῆς αὐτῆς τυραννίας, εἰς τὸ διὰ είδητε πλέον τὸν ἔσωτό σας πραγματικὰ ἐλεύθερο.

"Οταν κάθε τρία - τέσσαρα χρόνια — τι λέω τρία - τέσσαρα χρόνια; — δταν κάθε δεῖ μήνες σὲ ἔφερναν στὴν κάλπη διὰ νὰ φηφίσῃς και σοῦ έλεγχαν διὰ φηφίζεις μυστικά, ἔνω δλοις σας ἐγνωρίζατε διὰ ἐψηφίζατε φανερά, και ἐψηφίζατε κάτω ἀπὸ τὴν ἀπειλὴ τῶν κομματαρχῶν και κάτω ἀπὸ τὰς ὑποσχέσιες τῶν ἀτομικῶν πρὸς τὸν καθένα παροχῶν εἰς δάρος τοῦ συνδόλου, ήσουν ἐλεύθερος; Τὸ ξέρω διὰ ἐψηφίζατε μὲ πικρίαν και μὲ τὸν δροχὸν μέσα εἰς νὰ ἔκδικηθῆτε μιὰ μέρα τὰ κόμματα αὐτά, ἀλλα δὲν ήσαστε ἐλεύθεροι! "Οταν εὐθὺς μετὰ τὰς ἔκλογάς ἔτυχανε νὰ ἔλθη εἰς τὴν ἔξουσίαν ἔκεινος ποὺ δὲν ἐψηφίσατε και ήσουν ἔκτεθειμένος στὴν καταδίωξι τοῦ ἀτόμου σου, τὴς δουλειᾶς σου, τοῦ φωμοῦ σου, δταν δὲν εὔρισκες καμιὰ προστασία ἀπὸ κανένα δργανο τῆς ἔξουσίας, ποὺ ήτο στὰ χέρια τοῦ ἀντιθέτου κόμματος, ήσουν ἐλεύθερος; Λένε έθεωρεισο κάνε "Ελλην, διότι δὲν δικός τους. «Ησσυνα μαῦρος». "Οταν στὴ Βουλὴ ἔχανοντο δρες και ἡμέρες δλόκληρες και ἔδομαδες σὲ λόγους και ρητορίες και κανεὶς δὲν ἔφροτίζει διὰ τὰ γενικά σου συμφέροντα, ήσουν ἐλεύθερος; Η μήπως τάχα ήσουν κυριαρχος; "Οταν τὰ κόμματα σὲ ἔφερναν σὲ ἐμψυλίους ρήξεις, σὲ ρήξεις "Ελλήνων πρὸς "Ελληνας, διὰ νὰ καταλάδουν πότε τὸ διὰ και πότε τὸ ἄλλο τὴν ἔξουσία, και ἐγέμισε η "Ελλὰς ἀπὸ πάθη και ἀπὸ μίση και ἀπὸ αἵματα, και δταν ἔχωρίζοντο οἰκογένειαι και ἀδελφὸς ἐσκότων τὸν ἀδελφὸ ἀπὸ τὸν ἀφάνταστο φανατισμὸ ποὺ σᾶς δημιουργοῦσαν, δταν ἀπὸ δλα αὐτὰ ἔσθήνετο η Πατρίς, ήσουν ἐλεύθερος; Η μήπως τάχα ήσουν κυριαρχος; "Οταν δ κομμουνισμὸς ἐπανεστάτει τὸ μαθητή κατὰ τοῦ διδασκάλου, τὸ παιδί κατὰ τοῦ πατέρα, τὸ κορίτσι κατὰ τῆς μητέρας, δταν δ δάσκαλος ἐμάθανε στὰ παιδία νὰ μὴ σέβωνται τίποτε, σῦτε ἀκόμη και τὴν οἰκογενειακὴ των τιμῆς, δταν ἔβλεπες τὸ παιδί σου διεσφαρμένο και ἐπαναστητημένο και δὲν ἡμίπορούσες νὰ κάμης τίποτε, διότι τὸν κομμουνιστὴ διδάσκαλο τὸν ἐπροστάτευε δ "Πουργὸς τοῦ κόμματος, ήσουν ἐλεύθερος;

Αὐτὴ ητανε η φεύτικη ἐλεύθερία, μὲ τὴν δποια τὰ κόμματα σὲ ἀπατούσαν και σὲ ἀποκοιμίζαν τόσα χρόνια και ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴν ἔποια ἐκρύθετο

τὸ ἀπαίσιο σφάκι ποὺ σὲ ἔφερνε κατευθεῖαν στὴν πιὸ τρομακτικὴ τυραννία τοῦ κομμουνισμοῦ.

‘Απὸ τὴν τυραννία αὐτῆς σὲ ἐγλύτωσε ἡ 4η Αὔγουστου. ‘Απὸ τὴν δην Αὔγουστου εἶσαι πραγματικὰ ἐλεύθερος. Ἐγὼ ἐπῆρα τὴν εὐθύνην τῆς πράξεως καὶ τὴν ἔχω ὀλόκληρη.

Ἐπαυσαν πλέον αἱ κομματικαὶ Κυβερνήσεις καὶ δὲν θὰ ἔχῃς τὸ δυστύχημα, τὸ φοβερὸ δυστύχημα, γὰρ ἔναντι τοῦ πραγματικοῦ ἐλεύθερος. Αὐτὸς δὲν θὰ γίνῃ ποτέ, σοῦ τὸ ἔγγυδμα ἔγώ. ‘Η Κυβερνήσεις σου εἶναι πλέον Ἐθνικὴ Κυβερνήσεις καὶ στηρίζεται ἀπόλυτα στὴν συγκατάθεσι σου ἀκριβῶς, στὴν συγκατάθεσι ποὺ μοῦ ἐκδηλώνετε καὶ σήμερα τόσον πανηγυρικά, μὲ τόσον ἀμετρού, ἔνθουσιασμό. Καὶ ἀνήκει ἡ Κυβερνήσεις σου αἱ δλοὺς σας ἔξι Ισου, καὶ στὸν φτωχὸ καὶ στὸν πλούσιο, καὶ στὸν δυνατὸ καὶ στὸν ἀδύνατο, καὶ στὸν μεγαλύτερο καὶ στὸν μικρότερο, ἔξι Ισου αἱ δλοὺς. Τὸ χρέος τῆς εἶναι νὰ φροντίζῃ δὲς’ δλοὺς ἔξι Ισου, καὶ μάλιστα νὰ φροντίζῃ κατὰ προτίμησι διὰ τὸν φτωχὸ καὶ τὸν ἀδύνατο, καὶ τὸ χρέος τῆς εἶναι νὰ φροντίζῃ διὰ τὸ σύνολον, διὰ νὰ καταστήσῃ τὴν Ἑλλάδα μας χώρα πολιτισμένη, χώρα εύνομουμένη, χώρα δπου δικασίες νὰ εὑρίσκη τὸ δίκιο του, χώρα δπου κανένας νὰ μὴ πέλη καὶ ἔκμεταλλεύεται τὸν ἄλλο, χώρα ποὺ νὰ τὴν πορῷ νὰ ὑπεραποίησῃ τὰ συμφέροντά της, χώρα ποὺ νὰ τὴν σέβωνται δλοι.

Αὐτὸς τὸ ἔργο ἀναλάβει δλοι: μας καὶ ἐπειδὴ τὸ ἀναλάβει με δλοι: μαζὶ αὐτὸς τὸ ἔργο μὲ θεῖο ἔνθουσιασμό, μὲ χαρά, δι’ αὐτὸς εἶναι ζωγραφιστὴ εἰς τὰ πρόσωπα σας ἡ ἀνακούφισις ποὺ αἰσθανθήκατε. Καὶ γι’ αὐτὸς δ σημειριός σου δικασίες μὲ τὸν δποίον ήλθες ἔδω, διὰ νὰ μοῦ ἐκφράσῃς τὴν ἐμπιστοσύνη σου μὲ τὸν ἀλγήθεια τρομερὰ καταπληκτικὸ δγκο σου.

‘Εσύ δέ, νεολαία τῆς Ἑλλάδος, τὴν δποία τόσο ἐκακομεταχειρίσθηκαν αἱ δύο τυραννίαι, τοῦ κομμουνισμοῦ καὶ τοῦ κομματάρχου, καὶ σὲ ἀφῆκαν χωρὶς φροντίδα, χωρὶς ἐκπαίδευσιν, χωρὶς ἔνθουσιασμὸν καὶ χωρὶς ιδανικά, αἰσθάνθηκες τὴν ἀνάγκην αὐτῆς περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον. Καὶ δι’ αὐτὸς ἡ χαρά σου, μὲ τὴν δποίαν μὲ ὑποδέχεσαι παντοῦ.

‘Αλλὰ πρέπει νὰ γνωρίζεις, Ἐλληνικὲ Λαέ, διτε τὸ ἔργο αὐτὸς τῆς ἀναγεννήσεως, τὸ δποίον σοῦ ὑποσχέθηκα καὶ διὰ τὸ δποίον ἀρχίσαμε δλοι νὰ ἐργαζόμεθα, νὰ μοχθοῦμε, νὰ πονοῦμε, εἶναι μακρὸν καὶ δύσκολον. Πρέπει νὰ ξέρης τὴν ἀλήθεια. Χρειάζεται καιρὸς πολὺς καὶ κόπος μεγάλος.

Διὰ τὸ ἀνεδούμε ἀπὸ τὸν κατήφορο, στὸν δποίο πέσαμε, θὰ χρειασθῇ ἀνήφορος καὶ δ ἀνήφορος ἔχει κόπους, ἔχει ιδρώτα. ‘Αλλὰ μόνον έται θ’ ἀνεδούμε πάλι, διότι ἀνταλέστατα θ’ ἀνεδούμε στὴν κορυφή, δπου ξέρεται νὰ στεκώμεθα καὶ δπου θὰ σταθοῦμε γερὰ μιὰν ἡμέρα.

Δι’ ἔνα τέτοιο ἔργο δὲν σοῦ ὑποσχομαὶ πλούτη καὶ εὐμάρεια. Σοῦ ζητῶ θυσίας καὶ στερήσεις. ‘Αλλ’ αἱ θυσίαι καὶ στερήσεις δὲν θὰ χρησιμεύσουν διὰ νὰ τρέψουν τοὺς κηφήνας τῶν κομμάτων καὶ τοὺς ἐργατοπατέρας τοῦ κομμουνισμοῦ, ούτε τοὺς ἀγροτοπατέρας τῶν φτωχῶν γεωργῶν. Αἱ θυσίαι καὶ στερή-

σεις, ποὺ σοῦ ζητῶ, θὰ εἶναι τὰ ἀγκωνάρια, θὰ εἶναι οἱ πέτρες μὲ τὶς δποίες θὰ οἰκοδομηθῆ ἡ Νέα Τέλλας.

Καὶ θὰ ἡξεύρης κάθε φορά, διτε ἡ κάθε σου στέρησις θὰ χρησιμεύῃ διὰ νὰ κατασκευασθῇ τὸ λαμπρὸ αὐτὸς οἰκοδόμημα καὶ ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ οἰκοδόμημα αὐτὸς θὰ στεγασθῆς ἔσου, Ἐλληνικὲ Λαέ, μιὰν ἡμέραν. Καὶ τότε ὁ καθένας ἀπὸ σᾶς θὰ εἶναι εὐτυχῆς καὶ ὑπερήφανος διὰ τὸ ἔργον του, διὰ τὸ δποίον ἔβαλε τὸ μέρχο του, τὸν ιδρώτα του, τὴν στέρησι του καὶ διὰ τὸ δποίον θὰ εἶναι δικαστής μας ὑπερήφανος καὶ μέσα στὸ δποίον θὰ ζήσῃ ἀσφαλής, ἐλεύθερος καὶ εὐτυχῆς.

Τὸ πρόγραμμα τῆς Κυβερνήσεως, Ἐλληνικὲ Λαέ, τὸ γνωρίζεις. Τὸ εἶδες ἀναπτυσσόμενον εἰς τὴν προκήρυξιν ποὺ σοῦ ίκαμα στὰς δικασίες της Αὔγουστου, δπως τὸ εἶδες ἀναπτυσσόμενο καὶ στὸ λόγο μου τῆς Θεσσαλονίκης. Τὸ εἶδες ἀκόμη καὶ στὰς δηλώσεις τῶν συνεργατῶν μου, τῶν Ὑπουργῶν μου, ποὺ εἶναι τόσον ἐμπριστατωμέναι καὶ λεπτομερεῖς, καὶ τὸ αἰσθάνεσαι ἀπὸ τὴν ἐφαρμογὴν του σὲ πολλὰ περιπτώσεις.

Μόνον τοῦτο θέλω νὰ ἐπωφεληθῶ ἀπὸ τὴν ἀποφινὴ συγκέντρωσίν σας, διὰ νὰ σᾶς ἐκθέσω τὰς κυρίας μόνον γραμμάτους του.

Αἱ κύριαι γραμματὶ τῆς Κυβερνήσεως εἶναι :

‘Η στέρεωσις τοῦ Θρόνου, τὸν δποίον διόλκηρος δ ἐλληνικὸς λαὸς θεωρεῖ καὶ πιστεύει, δπως καὶ πράγματι εἶναι, τὸ θεμέλιον τοῦ ἐθνικοῦ μας οἰκοδομήν· ματος καὶ ἡ ἔγγύδησις τῆς ἐνότητος καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Πατρίδος.

‘Η ἀνύψωσις τοῦ θεμέλιον φρονήματος τῶν Ἑλλήνων. ‘Η τόνωσις τῆς αἰσθάνθηκας τοῦ θάρρους καὶ τῆς αὐτοπεποίθεως τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ. ‘Η ἐμπέδωσις τῆς πίστεως τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ στὸν ὑψηλὸν ἐκπολιτιστικὸν προορισμὸν του.

‘Η ἐθνικὴ διαπαιδαγώγησις τῆς νεολαίας, τῷ παιδιῶν μας καὶ τῶν θυγατέρων μας. ‘Ανύψωσις τοῦ φρονήματος καὶ τοῦ χαρακτήρος αὐτῶν εἰς τρόπον θεωτε νὰ ἐξασφαλίσωμεν διὰ τὴν Ἑλλάδα πολίτας μὲ φρόνημα καὶ συνεδριάς μητέρας, νὰ τονώσωμεν τὸν οἰκογενειακὸ ρυθμό.

Τὰ καλὰ καὶ στερεὰ δημητρία οικονομικά. Νὰ μὴ σπαταλᾶται τὸ χρῆμα τοῦ λαοῦ σὲ ἀσκόπους καὶ περιττάς δαπάνας. Νὰ διατίθεται τὸ χρῆμα τοῦ λαοῦ μὲ φειδῶ καὶ σὲ σκοπούς ποὺ γ’ ἀποδίδουν τὸ μέγιστον δυνατὸν ἀποτέλεσμα ὑπὲρ τοῦ συνδόλου.

‘Η ἀνάπτυξις τῆς ἐθνικῆς ἴματων παραγωγῆς σὲ δλοὺς αὐτῆς τοὺς κλάδους καὶ εἰς τὰ πάσις φύσεως μέσα συγκοινωνίας καὶ εἰς τὰ πλουτοπαραγωγικὰ ἔργα. ‘Ανάπτυξις τοῦ τουρισμοῦ. ‘Ανάπτυξις πρὸ παντὸς κατὰ τρόπον μεθοδικῶν καὶ συστηματικῶν τῆς γεωργίας, διὰ νὰ μπορέσῃ νὰ ἐξασφαλισθῇ δύσον τὸ δυνατὸν περισσότερον τὴν εύζωνα καὶ ἡ ἐπάρκεια τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ. ‘Αλλὰ ἀνάπτυξις δλῶν αὐτῶν ὡς ἔνδος συνδόλου ἀρμονικὰ συνδεδεμένου, κατὰ τρόπον καὶ σύστημα μεθοδικῶν, ποὺ θὰ ἐφαρμοσθῇ ἐπιμόνως γιὰ χρόνια. ‘Η ιδιαιτέρα ἐπιμέλεια τῆς ἐργατικῆς τάξεως, ἡ δποία ηρχίσει νὰ ἐφαρμόζεται καὶ θὰ ἐξασθήσῃ νὰ ἐφαρμόζεται εἰς δληγη αὐτῆς τὴν έκτασιν, διὰ νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ

διὰ τῆς ἐργασίας συντήρησις τῶν ἐργατῶν καὶ ἡ καλλιτέρα πνευματικὴ αὐτῶν ἀνάπτυξις.

“Η δργάνωσις τῆς ἐργατικῆς τάξεως κατά τρόπον που νὰ μη γίνεται οἱ ἐργάται θύματα τῶν ἀνηθίκων ἔκμεταλλευτῶν καὶ ἀπατεώνων, ἀλλὰ νὰ είναι πολύτιμοι συνεργάται τῆς πρόσδου διλοχλήρου τῆς κοινωνίας.

Ἡ προστασίᾳ τῶν θιστεχνῶν καὶ ἐπαγγελματιῶν, οἱ δόποις ἀποτελοῦν τὸν συνδετικὸν χρίκον μεταξὺ τῶν ἐργοδοτῶν καὶ τῶν ἔμμαχῶν.

“Η ιδιαιτέρα ὠντώτως ἐπιμέλεια ὑπὲρ τῶν ἀγροτῶν, ποὺ ἀποτελοῦν τὸν κύριον συντελεστὴν τῆς πλουτοπαραγωγικῆς δυνάμεως τῆς χώρας καὶ ποὺ εἶναι δι μεγάλος δύκος τοῦ ἀλληγορικοῦ πληθυσμοῦ, καὶ τοῦ ὅποιου ή, εὐζωίᾳ καὶ ή ἐπάρκεια είναι εὐζωία καὶ ἐπάρκεια τοῦ ‘Ἐθεοῦ’.

“Η ἀδιάκοπος φροντὶς διὰ τὴν στερέωσιν τοῦ ἀστικοῦ καθεστώτος μὲ δλα-
τὰ, ἀναγκαῖας θυσίας διὰ τὸ σύνολον τῆς κοινωνίας καὶ ἰδίως διὰ τὰς ἐνδεεῖ-
τάξεις, αἱ ὅποιαι θυσίαι; Θ’ ἀποτελέσουν τὴν ἀκλόνητον δάσιν τοῦ καθεστῶ-
τος τούτου.

“Η συστηματική δράγμασις της προνοίας υπέρ των πασχόντων ένθεμών και των πιωχών, της δύοις ή Ελειψίς αποτελεί κηλιδά διά τὸν πολιτισμόν μας. Η στέγαση τῶν προσώπων,

· Ή δργάνωσις καλής διοικήσεως και ἀποκεντρωτικής εἰς τὰς ἐπαρχίας, ώστε αἱ ἐπαρχίαι νὰ ἔχουν ἐπὶ τόπου τὴν ἀπὸ μέρους τοῦ Κράτους ἐπιμέλειαν καὶ φροντίδα τῶν ὑποθέσεών των, στὴ διαχείρισι τῶν ὅπιων θὰ συμφέρεται· καὶ αἱ ἰδιαι ἐν πλήρει ἀρμονίᾳ μετὰ τῶν δργάνων τοῦ Κράτους κατὰ τρόπον ποὺ αἱ ἐπαρχίαι νὰ ἀποκτήσουν ἴδιαν ζωήν, κίνησιν καὶ δρᾶσιν.

Ἡ Κυνέργησις θὰ συμπετάσχῃ ἐνεργώς εἰς τὴν ἀγάπην· τῶν καλῶν τεχνῶν καὶ ἐν γένει τῶν ἐπιστημόνων.

“Η ένσχυσις της Ἐκκλησίας διά τὴν ἀνύψωσιν τοῦ κλήρου καὶ τὴν ἁγάπητειν καὶ ἐμπέδεσιν τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθῆματος, τὸ δποῖον συνετήρησε τὸν Ἐλληνισμὸν ἐπὶ μακροὺς αἰώνας.

"Η μετά προσοχής και μεθόδου βαθμιαία σύν τῷ χρόνῳ σωματειακή δργάνωσις τῆς κοινωνίας, ώστε εἰς τὸ μέλλον γ' ἀποτελέσῃ αὕτη τὴν δόσιν ἐνδικαλῶς μελετημένου και συμφώνου πρὸς τὰ συμφέροντα τοῦ "Εθνους συστήματος σωματειακῆς θεμάτων" ἀντιπροσωπείας. Διαν θά κατατελθεῖ δύναμις τῆς ἀποτελέσης

Καὶ πρὸ παντὸς ἀλλοῦ καὶ ἐπειγόντως ἡ συγκρότησις τῶν ἔθνεων πολεμικῶν δυνάμεων, ὅπει αὖται νὰ είναι εἰς θέσιν σὲ κάθε στρατῆμήν καὶ σὲ κάθε ἀνάγκην νὰ ὑπερασπίζωσι τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ τὴν ἀκεραιότηταν τῆς χώρας. 'Η ἐνίσχυσις αὐτῶν, ὅπει δὲ λαός, ἐκδῆλωσις τῆς δυνάμεως τοῦ ὄποιού εἶναι αἱ ἔθνεις πολεμικαὶ δυνάμεις, νὰ είναι πάντοτε ὑπερήφανος δὲ' αὐτάς. 'Η Ἐλλὰς δὲν ζητεῖ πολεμικὰς περιπτετείας. Θέλει τὴν εἰρήνην καὶ δὲ' αὐτὸς συνηνόθη μὲ τοὺς βαλκανικοὺς λαούς καὶ θὰ μείνῃ πιστὴ εἰς τὴν βαλκανικὴν συμφωνίαν. 'Αλλά, ἀν χρειασθῇ ποτὲ νὰ πολεμήσῃ, πρέπει νὰ είναι ἔτοιμη καὶ θὰ είναι ἔτοιμη.

Αότα είναι αἱ κύριαι καὶ χαρακτηριστικαὶ γραμμαὶ τῶν γενικωτέρων
πυκτῶν τῆς Κυβερνήσεώς μου.

Οι Υπουργοί τῆς Κυβερνήσεώς μου θὰ σᾶς ἀναπτύσσουν ἐκάστοτε τὰ λεπτομερέστατα τῶν πεζῶν, τὰ διόπτρα θὰ λαμβάνῃ ἔχαστος εἰς τὸν κλάδον του

Σάς είπα τάς χωρίας γραμμάς, άλλα τὸ πρόγραμμα αὐτὸς ἄρχισε καὶ νέον
ἐφαρμόζεται ἀμέσως ἀπὸ τῆς 5 Αὔγουστου, εἰς ἓν μεγάλο μέρος του.

Ο κατόπιν κοινής συμφωνίας τοῦ Κράτους, ἐργοστῶν καὶ ἐργατῶν καὶ
ρισμὸς τοῦ κατωτάτου ἡμερομισθίου, αἱ συλλογικαὶ συμβάσεις ἑργασίας καὶ ἡ
ἴναρξις τῆς ἐφαρμογῆς τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων, ἡ διανομὴ τῶν ἀποζηγρα-
θεισῶν γαιών εἰς τοὺς ἀγρότας τῆς Βόρειου Ἑλλάδος καὶ ἡ ἔρυσις τοῦ ὀργα-
νισμοῦ τῆς ἀξιοποιήσεως αὐτῶν, δὲ ὑποδικασμὸς τοῦ ἐπιτοκίου τῶν καλλιεργη-
τικῶν δανείων, ἡ ἐφαρμογὴ τῆς διοικητικῆς ἀποκεντρώσεως, αἱ αὐτηραὶ οἰκο-
νομαὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἡ ἐκτέλεσις εἰς μεγάλην κλίμακα ἔργων συγκο-
νωνίας εἰς τὴν Βόρειον Ἑλλάδα, τὰ μέτρα ὑπὲρ τῆς σταφίδος, ἡ κατάργησις
τῆς ἀλαιοδεκάτης, ἡ ἐνίσχυσις τῶν καπνοπαραγωγῶν καὶ ἡ ἐλάτωσις τῶν
φόρων των, τὰ μέτρα, τὰ τόσον ἀποτελεσματικά, κατὰ τῆς λαθρεμπορίας τοῦ
συναλλάγματος, ἡ δργάνωσις τοῦ Τύπου κατὸ τρόπον ποὺ ν' ἀποκατασταθῆ-
σθως εἰς τὸν πράγματι ὑψηλὸν αὐτοῦ προσορισμόν, ἡ κατάργησις τῆς ἀποσυ-
θετικῆς κομματικῆς συναλλαγῆς, ἡ ἀφίέρωσις τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν καὶ
τῶν δργάνων τοῦ Κράτους εἰς τὴν ἔξυπηρέτησιν τοῦ πολίτου καὶ τοῦ λαοῦ
ἕκατον διὰ πάντας, χωρὶς νὰ χρειάζωνται οἱ κομματάρχαι, δὲ δραστηρίως
προσεκτικῶς καὶ συστηματικῶς ἐνεργούμενος πολεμικὸς ἀνεφοδιασμός, πρί-
παντὸς δὲ ἡ ἀποκατάστασις εἰς τὴν χώραν πέρα ὡς πέρα, ἀπὸ τὸ ἕνα ἄκρο
τῆς Ἑλλάδος ἕως εἰς τὸ ἄλλο, τοῦ αἰσθητήσας τῆς ἀσφαλείας, τῆς τάξεως καὶ
τῆς ἡσυχίας καὶ ἡ ἀποκάθαρσις τῆς κοινωνίας ἀπὸ τῶν συνταρασσόντων αὐτῆς
ἀνατρεπτικῶν στοιχείων, διὰ αὐτά, τὰ δύοτα ἔχετε πλέον στὰ χέρια σας
πραγματικὰ μπροστά στὰ μάτια σας, τι μαρτυροῦν; Μαρτυροῦν, πολίται "Ἐδί-
ληνες, μαρτυροῦν διτὶ τώρα ἔχετε Κυδέρηνσιν, Ἐθνικὴν Κυδέρηνσιν, ποὺ δὲ
οὓς λέγει λόγια καὶ προγράμματα, ἔχετε Κυδέρηνσιν ποὺ σᾶς ἔκθετει πρόγραμ-
μα, ποὺ ἄρχισε νὰ τὸ ἐφαρμόζῃ ἥδη ἀπὸ δύο μηνῶν, ἀπὸ τῆς 5 Αὐγούστου
μα, ποὺ ἄρχισε νὰ τὸ ἐφαρμόζῃ ἥδη ἀπὸ δύο μηνῶν, ἀπὸ τῆς 5 Αὐγούστου

Μαρτυρούσην δέλα αὐτά, διτὶ ἔχετε Κυθέρωνησιν που τα λογια της τα κανένα
ἔργα μὲ τὸ γοργότερο ρυθμό.

ἀπαρχὴν τοῦ μακροῦ καὶ κοπιώδους ἐργού μας.
Τὸ ἔργον τῆς δἰοκητηρικῆς ἀναγεννήσεως τῆς 'Ελλάδος θὰ είναι μακρὸν καὶ δυσχερές. 'Αλλὰ είμεθα ἀποφασισμένοι νὰ τὸ φέρωμεν εἰς πέρας τοῦ δηλητοῦ αὐτοῦ τὴν ἔκτασιν.

Ζητώ δὲ ἀπὸ σέ, Ἐλληνικὲ Λαά, διὰ τὸν κόπον αὐτόν, πρὸ παντός πειθαρχίαν, ζητῶ νὰ μοῦ δώσῃς δῆλην σου τὴν ἐμπιστοσύνην, τὴν πίστιν σου, τὸν ἐνθουσιασμόν σου, τὴν δογήθειάν σου δλόχληρη. Καὶ νὰ είσαι δέδιαις διτὶ καμπάντερας δὲν θὰ είναι δυνατή, διότι θὰ τὴν συνέτριβα προτοῦ ἀκόμη ἐμφ

νισθή. Η ἐπιείκεια πού ἔδειξα μέχρι τοῦδε πρὸς μερικούς, πού δὲν ἔκατάλαβαν ἀκόμη περὶ τίνος πρόκειται, δὲν εἶναι καὶ δύσκολο νὰ μεταδηλώῃ εἰς ἀμείλικτον αὐτηρέτητα.

Σητώ, Ἐλληνικὲ Λαῖ, τὴν αἰσιοδοξίαν σου καὶ τὴν πεποίθησίν σου, ὅτι γρήγορα μὲ τὴν συνδρομήν σου θὰ Ελθῇ ἡμέρα, πού θὰ εἰσαὶ μέσα στὴν κοινωνία τῶν λαῶν τοῦ πολιτισμένου κόσμου ὑπερήφανος διὰ τὴν Πατρίδα σου, διὰ τὴν Ισχὺν καὶ τὸν πολιτισμόν της καὶ θὰ εἶναι ἀκόμη ὑπερήφανος καθένας σας διὰ τὴν συμμετοχήν του εἰς τὸ μέγα τοῦτο ἔργον.

Καὶ τώρα ἐκδηλώσατε δῆλοι σας τὴν στερράν ἀπόφασιν πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ μεγάλου τούτου ἔργου καὶ ἐκφράσατε τὴν μὲ μᾶς μιριόστομη κραυγὴν, ἡ δποία νὰ περιλαμβάνῃ τὰ πάντα, πᾶν δ.τι ἔχομεν ὡραῖον καὶ πολύτιμον εἰς τὴν ζωὴν αὐτήν, σὲ μᾶς ζητωκραυγὴ μὲ δληγη σας τὴν δύναμιν καὶ δλον σας τὸν ἐνθουσιασμό, σὲ μᾶς κραυγὴ ὑπὲρ τῆς Πατρίδος καὶ τοῦ Βασιλέως.

—Ζήτω ἡ Ἐλλάς! Ζήτω ὁ Βασιλεὺς τῆς!

ΔΟΓΟΣ ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣ ΕΙΣ ΚΟΜΟΤΗΝΗΝ

(7 Οκτωβρίου 1936)

Κάτοικοι τῆς Κομοτηγῆς, κάτοικοι τῆς Θράκης,

“Οταν ἔξεκίνησα ἀπὸ τὰς Ἀθήνας διὰ νὰ ἔλθω ἔδω εἰχα μέσα μου ἔνα αἰσθημα ἀνησυχίας. Ἐλέγα: Γνωρίζω διτὶ ὃ κόσμος ἀνακούφιστηκε μὲ τὴν Μεταβολὴν τῆς 4 Αὐγούστου. Γνωρίζω διτὶ κατάλαβε διτὶ ἔγαλε ἀπὸ πάνω του ἔνα θάρος, τὸ δποίον τὸν ἔπειτα σὰν ἐφιάλτης. Ἀλλὰ δὲν γνωρίζω ἄν δ λαῖς τῆς Βορείου Ἐλλάδος ἐνθουσιασθῆκε. Διότι δὲν χρειάζεται μόνον νὰ αἰσθανθῇ κανεὶς ἀνακούφισιν ἀπὸ τὸ θάρος τῆς τυραννίας κάτω ἀπὸ τὴν δποίαν εὐρίσκετο, τῆς τυραννίας τῶν κομμάτων καὶ τοῦ κομμουνισμοῦ. Χρειάζεται καὶ νὰ ἐνθουσιασθῆτε, διότι χωρὶς ἐνθουσιασμὸν μεγάλα ἔργα δὲν γίνονται. “Οταν δημος μοῦ ἤσαν γνωστὰ ἀπὸ τὰς ἀλλας ἡρωϊκὰς περιστάσεις, δταν εἰδα τὰ Πορότια, καὶ γεμάτα κόσμο τὸ Σιδηρόκαστρο, τὰς Σέρρας, τὴν Δράμαν, τὴν Ξάνθην καὶ εἰδα τὸν ἐνθουσιασμὸν ἀπὸ τὸν δποίον ἐπαλλεγεν αὐτὸς δ λαῖς, δταν ἥλθε ἔδω καὶ σᾶς εἰδα συγκεντρωμένους, μολονότι τόσον ἔκποιάστε ἀπὸ τὴν δροχὴν καὶ τὴν κακοκαιρίαν, μὲ τόσον ἐνθουσιασμόν, τότε εἴπα μέσα μου: Πάμε καλά, δ λαῖς ἔχει ἐνθουσιασθῆ, δ λαῖς τῆς Βορείου Ἐλλάδος ἔκατάλαβε περὶ τίνος πρόκειται. Ο λαῖς εἶναι μαζὶ μας, τὸ ἔργον ἥρχισεν ὑπὸ τοὺς ἀρίστους οἰωνούς καὶ θὰ τελείωσῃ ἀποφασιστικὰ καὶ τέλεια.

Δὲν θὰ σᾶς ἐπανατάσω γνωστὰ πράγματα. Τὸ κατάντημα εἰς τὸ δποίον

είλε ϕάσαε ν Ἐλλάς τὸ ἐγγωρίζατε δῆλο. Δὲν δύναται νὰ ζήσῃ ἔνας λαῖς διαρκῶς διητημένος καὶ ἀνταγωνιζόμενος μὲ κομματικὰς ἀντεγκλήσεις.

Δὲν δύναται νὰ ζήσῃ ἔνας λαῖς, δταν δὲν σκέπτεται ἀλλὰ τίποτε παρὰ τὸ κόμμα καὶ δταν σδήνεται ἀπὸ τὰ μάτια του η Πατρίς. Δὲν δύναται νὰ ζήσῃ ἔνας λαῖς, δταν ἔχῃ μέσα του τὸ σαράκι τοῦ κομματισμοῦ, τὸ δποίον ἀπειλεῖ νὰ καταστρέψῃ τὰ πάντα, δ.τι ὥραλον καὶ πολύτιμον ἔχομεν οἰ “Ἐλληνες εἰς τὴν ζωὴν μας. Ἀλλὰ ἔκεινα τὸ δποίον ἔθεωρους ἔγων χειρότερον καὶ ἀπὸ αὐτὰ τὸ δύο ήτο δη ἀπαισιοδοξία πού είχε καταλάβει τὸν ἐλληνικὸν λαὸν πρὶν ἀπὸ τὰς 4 Αὐγούστου, η δποία δέδαια προήρχετο ἀπὸ τὴν τάσιν τὴν δποίαν σᾶς εἴπα, ἀλλὰ καὶ η δποία ηδηκνεν ἀκόμη περισσότερον τὰ δποτελέσματα. “Ἐνας λαῖς, δταν γκρινάζη διαρκῶς μὲ τὴν τύχη του, δταν δὲν πιστεύῃ τίποτε, δταν δὲν πιστεύῃ δτι δύναται νὰ γίνη μεγάλος, δταν δὲν αἰσθάνεται μέσα του τὴν αἰσιοδοξίαν καὶ δταν δύναται νὰ πιστεύῃ δτι θὰ καταφέρῃ δ.τι θέλει, ἔνας τέτοιος λαῖς εἶναι γέρικος καὶ οἱ γέρικοι λαοὶ εἶναι πρωριμένοι νὰ ποθαύουν.

Ἄυτὸ δ φοβούθηκα περισσότερον ἀπὸ δῆλα, ἀλλὰ δταν μετὰ τὴν Μεταβολὴν τῆς 4 Αὐγούστου εἰδα τὴν αἰσιοδοξίαν, η δποία ἔχούθη ἀπὸ τὸ νοτιώτερον ἄκρου τῆς Ἐλλάδος, ἀπὸ τὴν Κρήτην, ως τὸ δερειότερον ἄκρον τῆς Ἐλλάδος, εἰς τὴν Κομοτηγήν, μὴ μοῦ εἰπῃ κανεὶς ἀπὸ σᾶς δτι τώρα δὲν πιστεύεται δτι η Ἐλλάς θὰ γίνη κάτι, μὴ μοῦ πήγε δῆλοι σας δτι δὲν ἔχεται αὐτοπεποίθησιν εἰς τὸν ξαυτὸν σας καὶ πίστιν εἰς τὴν Πατρίδα σας. Μόνον έτοι γίνονται μεγάλοι οἱ λαοὶ καὶ μόνον έτοι γίνονται μεγάλα ἔργα. Τι ήτο η Ἐλλάς τὸ 1821; Μία χούφτα ἀνθρώπων φτωχῶν καὶ δυστυχημένων καὶ ἀπέναντι της ήτο μία τρομερή αὐτοκρατορία, καὶ ἐστηκάθη μὲ ἔνα αἰσθημα αἰσιοδοξίας ἀπέραντου, η δποία αἰσιοδοξία ἔγεννησε τὴν σημιεριγήν Ἐλλάδα. Τώρα δέδαια δὲν πρόκειται γιὰ πολέμους καὶ κατακτήσεις. Πρόκειται δι’ ἀλλὰ πράγματα. Δὲν ἔχομεν ἀνάγκην ἀπὸ πολέμους καὶ κατακτήσεις. Πάντοτε δρώμεν πρέπει νὰ εἰμεῖται ισχυροί, ἵνα ὑπερασπίσωμεν τὴν ἀκεραιότητα τοῦ τόπου μας ἀπὸ τὸν δποίον δὲν ημπορούμεν νὰ δύστωμεν ούτε μίαν σπιθαμήν. Ἀλλὰ ημεῖς δὲν ἔχομεν ἀνάγκην νὰ προκαλέσωμεν πολέμους, θέλομεν νὰ ζήσωμεν ἔν εἰρήνῃ.

Θέλομεν νὰ κάμωμεν πολιτισμὸν Ἐλληνικόν. Δὲν θέλομεν τοὺς ζένους πολιτισμούς. Θέλομεν ίδικόν μας πολιτισμόν, τὸν δποίον νὰ τὸν θύτησωμεν καὶ νὰ τὸν κάμωμεν ἀνάπτερον ἀπὸ δῆλους τοὺς πολιτισμοὺς εἰς τὴν ἄκρην αὐτήν τῆς Εὐρώπης. Θέλομεν εὐημερίαν οἰκονομικήν. Θέλομεν αὐτήν τὴν γῆν, αὐτήν τὴν πολύτιμην γῆν, τὴν δποίαν δλέπει κανεὶς καὶ πρέπει νὰ σᾶς εἴπω δτι τὴν δλέπει κανεὶς πόσον εἶναι ἔγκαταλειπιμένη, θέλομεν νὰ τὴν κάμωμεν νὰ παραγάγη, νὰ γίνη περιβόλι, δπως ημιπορεί νὰ γίνη μία ἡμέρα, ἔνα πλούσιο περιβόλι, ώστε οἱ δποίοι ζοῦν εἰς τὰ κάμωματα αὐτὰ νὰ αἰσθανθοῦν δτι εἶναι εὐημερίμενοι. Θέλομεν νὰ κάμωμεν τὴν διοίκησην πού νὰ μήν ἀνήκη εἰς κόμματα, ἀλλὰ εἰς διάσκλητον τὸν λαόν. Θέλομεν διοίκησην εἰς τὴν δποίαν νὰ προσφεύγῃ δ καθένας πολίτης καὶ δ μικρότερος πολίτης, γιὰ νὰ πῃ τὸν